

Addendum inspraakreactie RES 1.0 U16

Stichting Beter Zeist / 20210910

In aanvulling op de inspraaknotitie over de RES 1.0 U16 van 9 september 2021 hierbij nog een aanvullende toelichting op het punt 1 van de notitie.

Zelfvoorziening in Nederland bij de productie van duurzame elektriciteit

Klimaatverandering

De laatste tientallen jaren is uit onderzoek aangetoond dat het klimaat structureel en steeds sneller verandert en dat de mens daar in aanzienlijke mate verantwoordelijk voor is. De sinds het begin van de industriële revolutie ingezette toename van broeikasgassen in de atmosfeer is direct en indirect vooral het gevolg van het gebruik van fossiele brandstoffen zoals turf, bruinkool, steenkool, olie en aardgas.

Klimaatverandering levert grote problemen op voor mens, maatschappij, natuur en milieu. Denk bijvoorbeeld aan temperatuurverhoging van bodem, atmosfeer en water, het afsterven van koraalriffen (kraamkamers van de oceanen), extremer weer, meer en moeilijker te temmen (bos)branden, toename van ziekten etc. Juist landen die relatief veel broeikasgassen produceren hebben een bijzondere verantwoordelijkheid voor de noodzakelijke energiebesparing en het in plaats van fossiele brandstoffen gaan gebruiken van duurzame (hernieuwbare) energie. Zij, waaronder Nederland, zullen voor een leefbare planeet het goede voorbeeld moeten geven.

Klimaat akkoord Parijs

In het klimaatakkoord van Parijs 2020-2050 van (2015) hebben 195 landen, waaronder de lidstaten van de Europese Unie, afgesproken de *klimaatopwarming te beperken tot 1,5 - 2 graden Celsius*. Dit gebeurt door uitstoot van broeikasgassen (vooral koolstofdioxide, methaan en lachgas) en andere schadelijke stoffen te verminderen in combinatie met de beschikbare techniek. Daarbij wordt rekening gehouden met verschillen tussen landen zonder dat de voedselproductie in gevaar komt. Ook het bedrijfsleven, burgers, financiële instellingen en lokale overheden worden bij de transitie betrokken. In 2017 heeft de Nederlandse regering ingestemd met het akkoord.

Urgenda-arrest Hoge Raad

De duurzaamheidsorganisatie Urgenda heeft jarenlang geprocedeerd tegen de Nederlandse Staat bij de rechtbank Den Haag (uitspraak 2015), het gerechtshof Den Haag (uitspraak 2018) en uiteindelijk de Hoge Raad. Dit gebeurde om de Staat te dwingen om op korte termijn de uitstoot van broeikasgassen verder te verminderen. De Hoge Raad verwierp in 2019 de cassatiepoging van het Kabinet tegen de uitspraak van het Hof en stelde Urgenda in het gelijk. Dit betekent dat het Kabinet aanvullende maatregelen moe(s)t nemen om de afgesproken *uitstoot van broeikasgassen eind 2020 met ten minste 25 % beperkt te hebben ten opzichte van 1990*. Het lijkt er nu toch op dat dit doel mede als gevolg van de coronamaatregelen *tijdelijk* wordt behaald.

Klimaatakkoord Nederland

In 2019 is het klimaatakkoord van Nederland tot stand gekomen. Daarin staan meer dan zeshonderd maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 te verminderen tot 49 % van het niveau van 1990. In 2050 moet dat 95% minder zijn. Het gaat om maatregelen op het gebied *van elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, mobiliteit en de samenhang daartussen*. Belangrijke pijlers zijn het verminderen van het energiegebruik en de elektrificering. Deze nationale afspraken zijn een onderdeel van het Klimaatakkoord van Parijs.

Elektrificering

In het akkoord wordt vooral ingezet op elektrificering om de uitstoot van broeikasgassen door verbranding van fossiele brandstoffen te voorkomen. Dat heeft uiteraard vooral zin wanneer ook de opwek van elektriciteit zonder veel uitstoot van broeikasgassen plaatsvindt. Al beschikbare middelen daartoe zijn *zonne- en windenergie* zij het dat de productie, aanleg, gebruik, onderhoud en recycling van zonnepanelen en windturbines ook energie kosten. In de praktijk zet het klimaatakkoord van Nederland in op een zo groot mogelijke zelfvoorzienendheid (autarkie) van Nederland. Overigens wordt in het akkoord de uitwisseling van energie tussen landen/bedrijven niet uitgesloten. Dat is nodig om de levering van elektriciteit beter te garanderen. Bovendien in principiële zin ook omdat elektriciteit een product/dienst is die in het internationaal verkeer en in de Europese Unie vrij verhandelbaar is.

Nationaal Programma Energiestrategie

Het Nationaal Programma RES borduurt voort op het Klimaatakkoord van Nederland. Daarbij wordt bovendien de verantwoordelijkheid van de klimaatinspanningen vooral gelegd bij de *30 RES-regio's van samenwerkende gemeenten*. Deze regio's hebben op basis van het Klimaatakkoord vanuit het programma de opgave gekregen om in 2030 in totaal 35 TWh grootschalige weersafhankelijke hernieuwbare energieopwekking *op land* te realiseren. Op zee gaat het om de opwek van 49 TWh, dus in total 84 TWh. Dit is gebaseerd op de nationale CO2-reductiedoelstelling van minimaal 49%. De verwachte hernieuwbare elektriciteitsproductie in 2030 op land ligt naar schatting tussen de 31,2 TWh en de 45,7 TWh, met een middenwaarde van 38,2 TWh.

Deze opwek is techniekneutraal, dus het gaat zowel om zonne-energie op dak en land als om windenergie waarbij de reeds geïnstalleerde capaciteit meetelt. De ondergrens van grootschalige energieopwekking is 15 KWh. In de prognose voor 2030 is de toename van kleinschalige zonne-energie al meegenomen. Van 1,7 TWh in 2018 neemt deze naar verwachting toe tot 7 TWh in 2030. De onderbouwing van de voorlopige bieding per regio voor 2030 is gebaseerd op het geschatte energieverbruik per regio.

Niet alles kan overal

In het Nationaal programma wordt aangegeven dat de energietransitie ook afhankelijk is van de mate waarin oplossingen worden gevonden voor knelpunten rondom de thema's ruimtegebruik, draagvlak en energiesysteem. In directe zin wordt echter niets gezegd over de (negatieve) *effecten op de mens (geluid, slagschaduw/lichtflitsen), leefomgeving, natuur en milieu*. Daarover komt steeds meer goed onderbouwde informatie beschikbaar zoals ook in de Ronde Tafel naar voren kwam¹. Bovendien wordt bij deze effecten onvoldoende

¹ Zie verder ook Stichting Laagfrequent Geluid. [Bekijk hier de jaarrapportage LFg 2019](#) met een samenvatting van de LFg-problematiek, statistiek van de meldingen en de meldingen zelf.

April 2020 landelijke Vereniging Leefmilieu: "Stichting Laagfrequent Geluid is al jaren een meldpunt voor mensen die overlast ervaren van LFg, ook komt de stichting op voor de belangen van deze melder. De jaarrapportage over 2019 laat een grote stijging van meldingen zien: 72% stijging ten opzichte van 2018, 1045 meldingen in 2019 ten opzicht van 606 in 2018. Een mogelijke verklaring voor deze stijging is de media aandacht die er in 2019 is geweest voor overlast door LFg, maar het neemt niet weg dat een grote groep mensen overlast van LFg ervaart.

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) toonde in 2018 al aan dat 8,1% van de bevolking ten minste enige hinder, en 2,2% ernstige hinder van LFg ondervindt. Dat komt overeen met 1.3 miljoen, respectievelijk 340.000 mensen in Nederland.

In de dagelijkse praktijk ervaren LFg-waarnemers nog steeds weinig erkenning voor hun situatie. In veel gevallen wordt er door de overheid geen meetonderzoek uitgevoerd en stellen medici, naar onze mening ten onrechte, de diagnose 'tinnitus', met gedragstherapie als oplossing. Daarmee wordt de verantwoordelijkheid voor de problematiek bij de LFg-waarnemers gelegd, in plaats van te zoeken naar werkelijke oorzaken en oplossingen."

rekening gehouden met de daardoor ontstane extra kosten voor de korte en langere termijn. Ondersteuning van maatschappelijke initiatieven en deelname aan exploitatie kunnen onvoldoende de negatieve effecten compenseren. In het steeds verder verstedelijkende Nederland zijn gebieden waar op land zonder problemen grootschalige energieopwekking mogelijk is schaars. De Europese gerechtelijke uitspraken over de noodzakelijke onderbouwing van de plaatsing van windmolens zal het aantal mogelijkheden onvermijdelijk gaan beperken.

Autarkie achterhaald, onnodig en bovendien juridisch niet houdbaar

In het Klimaatakkoord van Nederland is min of meer stilzwijgend de sprong gemaakt van beperking van de internationaal en nationaal afgesproken uitstoot van broeikasgas naar *zelfvoorziening van energie*. Dat uitgangspunt is op zich bestuurlijk en juridisch niet bindend gezien de internationale verdragen over vrijhandel die van toepassing zijn. Op zich is het stimuleren van de energieproductie in Nederland waar dat goed kan prima. Er ontstaat dan minder energieverlies als gevolg van weinig transmissie. Het is echter wel risicovol om veel energie in een klein land als Nederland op te wekken gezien de invloeden van zon en wind, natuurrampen, menselijke fouten, hacken etc. Voor geheel Europa zullen daarom de netwerken sterk moeten worden opgewaardeerd om de wisselende regionale verschillen in de behoefte aan energie op te vangen. Ook zal daarvoor en om aan rampen het hoofd te bieden de opslag van energie moeten worden gemaximaliseerd op welke wijze dan ook. Als dat toch al moet gebeuren behoeft de internationale uitwisseling van veel elektriciteit in de toekomst geen grote problemen op te leveren.

In het klimaatakkoord wordt echter in het geheel geen aandacht gegeven aan de mogelijkheid *om duurzaam opgewekte energie ook structureel van elders te betrekken*. Denk aan landen die hun wel beschikbare ruimte willen en kunnen gebruiken als verdienmodel voor de productie en opslag van duurzame energie. Nederland, andere landen en bedrijven kunnen deze landen op allerlei manieren helpen om de transitie te realiseren. Dat kan wederzijds zeer voordelig zijn. En voor de afnemers van duurzame energie is het spreiden van de levering over verschillende regio's minder risicovol. Het kan daarbij ook gaan om landen die nu nog op grote schaal fossiele brandstoffen leveren. Vooral in het laatste geval snijdt het mes aan twee kanten: het leveren van fossiele brandstoffen wordt zo sneller uitgefaseerd en tegelijk wordt voorzien in duurzaam geproduceerde energie. Dat kan ook in de vorm van waterstof als energiedrager. De zeehavens van Nederland e.o. kunnen zo hun rol in het vervoer en de verwerking van brandstof behouden en meedoen aan de energietransitie.